

**«Παραβίαση της επαγγελματικής δεοντολογίας
(malpractice)
στην κλινική πρακτική»**

Δρ. Κωνσταντίνος Ευθυμίου

**Σημειώσεις για το μάθημα
ΨΧ51 Κλινική Ψυχολογία
7/12/2012
ΕΚΠΑ**

Τι είναι η παραβίαση δεοντολογίας;

Ο όρος malpractice (παραβίαση δεοντολογίας) αφορά στην αντιμετώπιση ενός πελάτη από το θεραπευτή του ή τον σύμβουλό του με τρόπο ο οποίος δεν συμβαδίζει με τους γενικά αποδεκτούς κανόνες άσκησης του επαγγέλματος (Hansen Downing, & Goldberg, 1999). Ο θεραπευτής (σύμβουλος) ο οποίος ενάγεται για malpractice θα κατηγορηθεί από το δικαστήριο, εάν αποδειχτεί ότι είχε καθήκον απέναντι στο συγκεκριμένο πελάτη, παραβίασε αυτό το καθήκον και αυτό είχε ως αποτέλεσμα να προκληθεί βλάβη στον πελάτη του (Bennett et al., 1990. Stromberg et all, 1988. Reid, 1999). Ένας θεραπευτής μπορεί να κατηγορηθεί για malpractice σε τομείς όπως αποτυχία να εξασφαλίσει συγκατάθεση (failure to obtain informed consent), λάθος διάγνωση, αμελή θεραπεία, αποτυχία στην πρόληψη βλάβης, σεξουαλική επαφή με τον πελάτη, ακατάλληλη παραπομπή, ανεπαρκής εποπτεία, παραβίαση απορρήτου, εσκεμμένη άσκηση συναισθηματικού στρες, άσκηση επιρροής και συκοφάντησης (Thompson, 1983. Downing, & Goldberg, 1999. Reid, 1999).

Πιθανοί τρόποι ακατάλληλης άσκησης του επαγγέλματος (Barrett, 2001) -1

- Η ενθάρρυνση ή η μη αποθάρρυνση του πελάτη να τηλεφωνεί όποτε αντιμετωπίζει οποιαδήποτε δυσκολία στον θεραπευτή του
- Η μη τήρηση των χρονικών ορίων της συνεδρίας
- Η σωματική επαφή με τον πελάτη
- Η συζήτηση με τον πελάτη σχετικά με άλλους πελάτες
- Η αποκάλυψη από το θεραπευτή προσωπικών του ζητημάτων στον πελάτη (π.χ. τις σεξουαλικές του εμπειρίες)
- Η αποδοχή ή η προσφορά από τον θεραπευτή ενός ακριβού δώρου
- Το να ντύνεται ο θεραπευτής με τρόπο προκλητικό και σαγηνευτικό
- Το να αγνοεί τις χρηματικές οφειλές του πελάτη

Πιθανοί τρόποι ακατάλληλης άσκησης του επαγγέλματος (Barrett, 2001) -2

- Το να μειώνει την χρηματική του αμοιβή, όταν ο πελάτης είναι σε θέση να ανταποκριθεί
- Το να αναθέτει στον πελάτη ή να δέχεται εξυπηρετήσεις από τον πελάτη
- Το να χρησιμοποιεί τις πληροφορίες που του δίνει ο πελάτης για προσωπικό όφελος (π.χ. μία καλή ευκαιρία επένδυσης)
- Το να συζητά ο θεραπευτής τα δικά του προβλήματα με τον πελάτη του
- Το να προωθεί ο θεραπευτής τις δικές του προσωπικές αντιλήψεις και πιστεύω στον πελάτη, όπως π.χ. τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις

Οι Roper και Vasquez (1998) στο βιβλίο τους *Ethics in psychotherapy and Counseling: A Practical Guide* διατυπώνουν μία **λίστα από 20 διατυπώσεις οι οποίες αφορούν στην παραβίαση δεοντολογίας.**

Οι ίδιες οι συγγραφείς εφιστούν την προσοχή των ψυχοθεραπευτών στις διατυπώσεις αυτές, οι οποίες όπως τονίζουν, **«δικαιολογούν και εκλογικεύουν τακτικές παραβίασης δεοντολογίας με τρόπο που να κάνει την ζωή μας ως κλινικούς πιο εύκολη»**

Διατυπώσεις-παγίδες για την παραβίαση της δεοντολογίας (Rope & Vasquez, 1998)

- Μία πρακτική δεν αποτελεί παραβίαση της δεοντολογίας αν γνωρίζω τουλάχιστον πέντε κλινικούς οι οποίοι ακολουθούν την ίδια πρακτική
- Μία πρακτική δεν αποτελεί παραβίαση της δεοντολογίας αν κανένας πελάτης δεν έχει παραπονεθεί ποτέ για αυτήν
- Μία πρακτική δεν αποτελεί παραβίαση της δεοντολογίας αν ο πελάτης έχει συμφωνήσει για την εφαρμογή της
- Δεν παραβιάζει ένας κλινικός τη δεοντολογία αν κάποια μέρα λόγω κούρασης ή ασθένειας δεν κατέβαλε την καλύτερη δυνατή προσπάθεια
- Μία πρακτική δεν αποτελεί παραβίαση της δεοντολογίας αν η πρόθεση του κλινικού δεν ήταν η βλάβη του πελάτη
- Μία πρακτική δεν αποτελεί παραβίαση της δεοντολογίας αν δεν μπορεί να αποδειχτεί ως τέτοια.

Περίληψη των ενδεχομένως χειρότερων δυνατοτήτων διάπραξης επαγγελματικού λάθους

- Εσφαλμένη εκτίμηση κινδύνου αυτοκτονίας
- Ελλιπής προφύλαξη για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης
- Η θεραπεία να συμβάλει στην έκλυση Ψυχωσικού επεισοδίου (ψυχωσικής αποδιοργάνωσης)
- Διάλυση της οικογένειας ή της δυαδικής σχέσης και των λοιπών φιλικών σχέσεων
- Συνεχής μη καλυτέρευση της συμπτωματολογίας ή επιδείνωσή της και
- Λανθασμένη διάγνωση και κατά συνέπεια λανθασμένη θεραπεία.

Έρευνα των Rope, Tabachnick, & Keith-Spiegel (1998)

Σχετικά με τις απόψεις των ψυχολόγων του Αμερικανικού Ψυχολογικού Συλλόγου για πρακτικές που μπορεί να θεωρηθούν καλές ή δεοντολογικές

- Οι ψυχολόγοι φάνηκε να αντιμετωπίζουν με μεγαλύτερη αυστηρότητα τις πρακτικές που χαρακτηρίζαν καλές σε σχέση με αυτές που χαρακτηρίζαν δεοντολογικές
- Εξαιρέσεις αποτελούσαν: η παραβίαση εχεμύθειας, η παροχή υπηρεσιών ενώ η συναισθηματική κατάσταση του ειδικού δεν του επιτρέπει να είναι αποτελεσματικός, η παροχή θεραπείας υπό την επήρεια αλκοόλ, η παροχή θεραπείας σε τομείς στους οποίους ο ειδικός στερείται εξειδίκευσης, η παραχώρηση στον πελάτη του δικαιώματος να χρωστάει πολλά χρήματα

Η ΜΗ ΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ Κ.Δ. ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΤΟΥ

Δύο τομείς συχνής παραβίασης της δεοντολογίας

- Επαγγελματική επάρκεια
 - Απόρρητο/εχεμύθεια

Η κλινική ανεπάρκεια και πώς μπορεί να συμβάλει στην παραβίαση δεοντολογίας

Ταξινόμηση στοιχείων επάρκειας κατά Overholser & Fine (1990) -1

- **Γνώση και κατανόηση**

Συνεχής εκπαίδευση

Χρήση της βιβλιογραφίας

Επίγνωση περιορισμών

Αξιολόγηση πορείας θεραπείας

- **Κλινικές δεξιότητες**

Επαρκή επίπεδα ενσυναίσθησης, ζεστασιάς και αυθεντικότητας

Ψυχική ηρεμία και ευαισθησία

Ικανότητα επικοινωνίας

Ικανότητα διατήρησης επαγγελματικής σχέσης

Πιθανά προβλήματα:

Μη επαρκής συναίνεση για θεραπεία

Υπερβολική παροχή συμβουλών

Ακατάλληλη αυτοαποκάλυψη

Η κλινική ανεπάρκεια και πώς μπορεί να συμβάλει στην παραβίαση δεοντολογίας

Ταξινόμηση στοιχείων επάρκειας κατά Overholser & Fine (1990) -2

- **Τεχνικές δεξιότητες**

Η ικανότητα του ειδικού να εφαρμόζει εξειδικευμένες εργασίες ή τεχνικές σύμφωνα με την ειδική εκπαίδευσή του

- **Επίλυση προβλημάτων & κλινική κρίση**

Η ικανότητα του ειδικού για εφαρμογή των γνώσεων και των κλινικών δεξιοτήτων για την ψυχολογική εκτίμηση και τη θεραπεία του πελάτη

Πιθανά προβλήματα:

Άκαμπτη προσέγγιση

Ανεπαρκής εκτίμηση των προβλημάτων του πελάτη σε όλες τους τις διαστάσεις

Η κλινική ανεπάρκεια και πώς μπορεί να συμβάλει στην παραβίαση δεοντολογίας

Ταξινόμηση στοιχείων επάρκειας κατά Overholser & Fine (1990) -3

• Προσωπικά χαρακτηριστικά

Χαρακτηριστικά προσωπικότητας, κοινωνικές δεξιότητες και συναισθηματικά προβλήματα που μπορεί να επηρεάζουν την ικανότητα του θεραπευτή να λειτουργήσει ως επαγγελματίας

Εμφάνιση, ντύσιμο

Πιθανά προβλήματα:

Διανοητικοποίηση

Αδυναμία του θεραπευτή να χειριστεί τη σιωπή ή τη λεκτική επίθεση εκ μέρους του πελάτη

Ψυχρότητα, εχθρική στάση

Αποπλανητική συμπεριφορά

Τάση για αντιπαράθεση/κυριαρχία

Ανασφάλεια, ανάγκη επιβεβαίωσης

Προσωπικά προβλήματα

Έρευνα Rope et al. (1998): 60% των θεραπευτών είχαν εργαστεί ενώ αντιμετώπιζαν μεγάλη συναισθηματική πίεση και δεν μπορούσαν να είναι αποτελεσματικοί.

Κλινική επάρκεια και Γ/Σ μοντέλο

Γνώση και κατανόηση:

Πλήρης αξιολόγηση στην αρχή της θεραπείας – baseline

Διατύπωση περίπτωσης (case formulation) και από κοινού θέση στόχων

Από κοινού αξιολόγηση πορείας της θεραπείας και των τεχνικών που εφαρμόζονται

Γενικές κλινικές δεξιότητες:

Ενσυναίσθηση

Γνησιότητα/αυθεντικότητα

Αποδοχή άνευ όρων

Τεχνικές δεξιότητες

Ερευνητικά τεκμηριωμένες τεχνικές για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων διαταραχών

Κλινική κρίση και επίλυση προβλημάτων

Συνεργασία βάσει της διατύπωσης περίπτωσης

Προσωπικά χαρακτηριστικά

Η ψυχοθεραπεία του θεραπευτή αξιολογείται ως απαραίτητο στοιχείο της εκπαίδευσής του από πολλούς θεραπευτές του Γ/Σ μοντέλου

Ομάδες αυτογνωσίας ΙΕΘΣ

Η διατήρηση και η άρση του απορρήτου -1

Έρευνα Rore & Vasquez (1991): Η αποτυχία στη διατήρηση του απορρήτου βρέθηκε ως η τέταρτη αιτία καταγγελιών σε ψυχολόγους για τη λήψη πειθαρχικών μέτρων

Έρευνα Rore, Tabachnick, & Keith-Spiegel (1987): το 61% των ερωτώμενων ψυχολόγων δήλωσε ότι έχει παραβιάσει το απόρρητο χωρίς πρόθεση

Έρευνα Rore & Bajt (1988): η πιο συχνή και σκόπιμη παραβίαση του κώδικα Δεοντολογίας της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας ήταν η παραβίαση του απορρήτου

Η διατήρηση και η άρση του απορρήτου -2

Ζητήματα διατήρησης και άρσης του απορρήτου (Rope & Vasquez, 1991):

- Η γραπτή συγκατάθεση του πελάτη όταν πρόκειται να γνωστοποιηθούν προσωπικές πληροφορίες (π.χ. σε πρόσωπα της οικογένειας)
- Ενημέρωση εξ αρχής του πελάτη σχετικά με το απόρρητο και την εχεμύθεια, για τις συνθήκες υπό τις οποίες επιβάλλεται η άρση του απορρήτου
- Ενημέρωση για τα προσωπικά στοιχεία που θα παραχωρηθούν σε περίπτωση επικοινωνίας με ασφαλιστική εταιρεία
- Ενημέρωση όλων των εμπλεκόμενων μελών σχετικά με το απόρρητο
- Η άρση του απορρήτου σε περίπτωση οικογενειακής ή συζυγικής θεραπείας (π.χ. εξωσυζυγική σχέση, χρήση ουσιών)
- Πώς φυλάσσονται οι σημειώσεις του θεραπευτή και οι φάκελλοι των ασθενών
- Τα τηλεφωνικά μηνύματα, οι πηγές παραπομπής, η ηχομόνωση, η συζήτηση περιπτώσεων με συναδέλφους
- Η παραβίαση του απορρήτου λόγω προσωπικών θεμάτων του θεραπευτή
- Η δημοσίευση περιπτώσεων
- Παραβίαση του απορρήτου κατόπιν θανάτου του ψυχολόγου ή του πελάτη

Η διατήρηση και η άρση του απορρήτου -3

Ο τρόπος με τον οποίο χειρίζομαι τα θέματα του απορρήτου συμβαδίζει με τον τρόπο με τον οποίο θα ήθελα ο δικός μου ψυχοθεραπευτής να χειρίζεται το δικό μου απόρρητο;

Οι αρχές του κώδικα δεοντολογίας της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας σχετικά με την εχεμύθεια και το απόρρητο -1

Οι ψυχολόγοι τηρούν το απόρρητο κατά τη δημιουργία, αποθήκευση, ανάκληση, μεταφορά και απαλλαγή των αρχείων που βρίσκονται υπό τον έλεγχό τους, είτε είναι γραπτά, είτε καταγεγραμμένα με κάποια άλλη μέθοδο.

- Η συζήτηση των ορίων της εχεμύθειας
 - Συζήτηση των ορίων της εχεμύθειας και τις προβλεπόμενες χρήσεις των πληροφοριών που λαμβάνονται
 - Συζήτηση για την εχεμύθεια στην αρχή της σχέσης
 - Γραπτή άδεια για ηλεκτρονική καταγραφή συνεδριών
- Τήρηση της εχεμύθειας
- Ελαχιστοποίηση της χρήσης προσωπικών στοιχείων
 - Σε γραπτές και προφορικές αναφορές περίληψη μόνο των ελάχιστων στοιχείων και αυστηρά αυτών για τα οποία γίνεται η αναφορά
 - Συζήτηση προσωπικών δεδομένων των πελατών σε πλαίσια έρευνας και εποπτείας μόνο για κατάλληλους επιστημονικούς σκοπούς και σε άτομα που είναι σχετικά με τον τομέα

Οι αρχές του κώδικα δεοντολογίας της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας σχετικά με την εχεμύθεια και το απόρρητο -2

- Τήρηση αρχείων
- Αποκαλύψεις. Ο ψυχολόγος αποκαλύπτει προσωπικές πληροφορίες του πελάτη μόνο όπου επιτρέπεται από το νόμο για κάποιον έγκυρο σκοπό:
 - Να προσφέρει τις επαγγελματικές υπηρεσίες που απαιτούνται
 - Να λάβει κατάλληλη επαγγελματική συμβουλή
 - Να προστατεύσει τον πελάτη ή άλλο άτομο από βλάβη
 - Να πληρωθεί για τις υπηρεσίες του
- Αναζήτηση συμβουλών/εποπτείας
 - Αναφορά ελάχιστων δυνατών στοιχείων
 - Αλλοίωση προσωπικών στοιχείων
- Εμπιστευτικές πληροφορίες σε μορφή ηλεκτρονικού αρχείου

Οι αρχές του κώδικα δεοντολογίας της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας σχετικά με την εχεμύθεια και το απόρρητο -3

- Χρήση εμπιστευτικών πληροφοριών για εκπαιδευτικούς ή άλλους σκοπούς

- Εξασφάλιση γραπτής συγκατάθεσης
- Αλλοίωση χαρακτηριστικών προσωπικών στοιχείων

- Διατήρηση αρχείων και δεδομένων

- Ιδιοκτησία αρχείων και δεδομένων

- Παρακράτηση αρχείων λόγω μη πληρωμής

Οι ψυχολόγοι δεν παρακρατούν αρχεία που βρίσκονται υπό τον έλεγχό τους, τα οποία ζητούνται όταν πρόκειται να χρειαστούν για τη θεραπεία ενός πελάτη μόνο επειδή δεν έχουν πληρωθεί, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά από το νόμο.

Ταξινόμηση επαγγελματικών λαθών

Ποιοτική ανάλυση ΙΕΘΣ, Τμήμα Θεραπειών Ενηλίκων

- Πιθανές παραβάσεις στην αρχή της θεραπείας
- Πιθανές παραβάσεις σχετικά με ανεπαρκείς διαγνωστικές μεθόδους, το θεραπευτικό πλάνο, την αξιολόγηση και την τεκμηρίωση της θεραπείας
- Πιθανές παραβάσεις σχετικά με την ελλιπή αξιοποίηση πηγών για τη διάγνωση ή με την έλλειψη συνεργασίας με άλλες ειδικότητες
- Πιθανές παραβάσεις σε σχέση με την εποπτεία και τη συνεχιζόμενη κατάρτιση
- Πιθανές παραβάσεις ενάντια στα αποτελέσματα της επιστημονικής ψυχοθεραπευτικής έρευνας
- Πιθανά αδικήματα ενάντια στα προσωπικά δικαιώματα
- Πιθανά αδικήματα ενάντια στην αποδοτικότητα και την οικονομία

(1) Πιθανές παραβιάσεις της δεοντολογίας στην αρχή μιας θεραπείας

- Εάν δεν υπάρξει κανένα ξεκαθάρισμα επί της διάρκειας, ποσοστού της επιτυχίας και ενδεχομένων κινδύνων.
- Εάν ένας ασθενής γίνεται αποδεκτός για θεραπεία, χωρίς να αισθάνεται έτοιμος να αντιμετωπίσει τις ενδεχόμενες συνέπειες αλλαγής της συμπεριφοράς του (αν δηλαδή ο ασθενής δεν είναι «έτοιμος για θεραπεία».
- Εάν ένας ασθενής γίνεται αποδεκτός για θεραπεία από έναν θεραπευτή που δεν έχει καμία εμπειρία σχετικά με τη διαταραχή ή το πρόβλημα που εμφανίζει ο ασθενής και ο δεύτερος δεν ενημερώνεται σχετικά (δεν υπάρχει δηλαδή ενημέρωση και συγκατάθεση σχετικά).

(2) Πιθανές παραβιάσεις σχετικά με ανεπαρκείς διαγνωστικές μεθόδους, το θεραπευτικό πλάνο, την αξιολόγηση και την τεκμηρίωση της θεραπείας

- Εάν το πλαίσιο θεραπείας της ιδιαίτερης περίπτωσης του ασθενούς δεν εξετάζεται κατάλληλα (χρόνος, χρήματα, όροι και όρια).
- Εάν τα αναφερόμενα συμπτώματα δεν αναλυθούν
- Εάν παραλειφθεί να αναπτυχθεί ένα αξιολογήσιμο πλαίσιο θεραπείας που να προβλέπει πως σκοπεύει ο θεραπευτής να επηρεάσει τα συμπτώματα (Διαδικασία οδηγούμενη από υποθέσεις).
- Ανεπαρκής ή ελλιπής τεκμηρίωση και αξιολόγηση της θεραπείας, έτσι ώστε εγκαίρως να μπορεί να εκτιμηθούν οι προοπτικές επιτυχίας και αποτυχίας.
- Εάν η πορεία, η ετοιμότητα, η δυνατότητα και η επίγνωση των ασθενών δεν εκτιμώνται κατάλληλα (υπερβολική απαίτηση, αντίσταση, απέχθεια).
- Εάν ο θεραπευτής δεν έχει υιοθετήσει μια διαδικασία ποιοτικού ελέγχου
- Ανεπαρκής, διάγνωση ασθενών με προφανή σκοπό την αποφυγή ετικετοποίησης (negative labeling)
- Εάν χρησιμοποιούνται μέθοδοι υποβολής στη διερεύνηση των συμπτωμάτων στη διαγνωστική διαδικασία.

(3) Πιθανές παραβιάσεις σχετικά με ελλιπή χρησιμοποίηση πηγών για τη διάγνωση ή με την έλλειψη συνεργασίας με άλλες ειδικότητες

- Εάν υπάρχει ελλιπής συνεργασία με άλλο ιατρικό ή παραϊατρικό προσωπικό που εμπλέκεται στην θεραπεία ή αποκατάσταση του ασθενούς
- Εάν δεν υπάρχει επαρκής ιατρικός έλεγχος ιδιαίτερα σε περιστατικά που εμφανίζουν τα κοινώς λεγόμενα ψυχοσωματικά συμπτώματα (διαταραχές μετατροπής, σωματόμορφες, σωματοποιητικές κτλ) ή εμφανίζουν άλλη συγκεκριμένη ψυχοπαθολογία.

(4) Πιθανές παραβιάσεις αναφορικά με τη θεραπευτική σχέση

- Προϋπόθεση είναι μια καλοπροαίρετη στάση που την χαρακτηρίζει ενδιαφέρον και προσοχή
- Εάν έχουν παραλειφθεί ή δεν έχουν αποδώσει οι προσπάθειες δόμησης μιας θεραπευτικής σχέσης
- Εάν η κριτική, οι αρνητικές ανατροφοδοτήσεις ή η έκφραση αρνητικών συναισθημάτων μέσα στην συνεδρία συνέπεια της στάσης του θεραπευτή δεν οδηγούν σε εποπτεία ή σε εξέταση της υπόθεσης αν θα ήταν προτιμότερη αλλαγή της μεθόδου πλαισίου θεραπείας ή ακόμη αλλαγή του θεραπευτή προς συμφέρον του ασθενούς
- Δόμηση μιας ισχυρής σύνδεσης (ανάπτυξη εξάρτησης στη θεραπευτική σχέση) που δυσχεραίνει την διαδικασία τερματισμού της θεραπείας
- Διακινδύνευση και δημιουργία επιπλοκών και συγκρούσεων με την ανάληψη της θεραπείας συγγενικών, φιλικών ή γνωστών προσώπων του θεραπευομένου.

(5) Πιθανές παραβιάσεις αναφορικά με την εποπτεία και την ελλιπή συνεχιζόμενη κατάρτιση

- Εάν ο θεραπευτής ιδιαίτερα στις προβληματικές και ασαφείς καταστάσεις θεραπείας δεν έχει δυνατότητα εποπτείας
- Εάν ο θεραπευτής δεν είναι ενταγμένος σε κάποιο πρόγραμμα διαρκούς επιμόρφωσης ή κατάρτισης, εποπτευόμενο από τον φορέα εκπαίδευσης του ή κάποιας άλλης θεραπευτικής σχολής.

(6) Πιθανές παραβιάσεις ενάντια στα αποτελέσματα της γενικώς παραδεκτής επιστημονικής ψυχοθεραπευτικής έρευνας

- Εάν δεν εξετάζονται κατάλληλα και παράλληλα **όλες** οι με την θεραπεία-σχετικές διαστάσεις (σχέση, «διάγνωση», ενεργοποίηση των πόρων, ολοκλήρωση της θεραπείας)
- Εάν ο θεραπευτής δεν συνυπολογίζει την ατομικότητα και την διαφορετικότητα για τη μεμονωμένη και συγκεκριμένη περίπτωση
- Εάν ο θεραπευτής δεν συνυπολογίζει στην εκτίμηση και την παρέμβασή του το κοινωνικό περιβάλλον και τη συγκεκριμένη κατάσταση ζωής του μεμονωμένου ασθενή
- Εάν οι αποδεδειγμένες «τυποποιημένες» μέθοδοι ("θεραπείες που είναι γενικώς αποδεκτές και για την χρησιμότητά τους παραδεκτές") δεν χρησιμοποιούνται για τις διαταραχές που έχουν αναπτυχθεί (π.χ. έκθεση στη θεραπεία της φοβίας).

(7) Πιθανά αδικήματα ενάντια στο προσωπικά δικαιώματα

- Εάν στόχοι της θεραπείας ακολουθούνται παρά τη θέληση των ασθενών. Ο ασθενής έχει το θεμελιώδες δικαίωμα στην προσωπική αυτοδιάθεση και την εφαρμογή της προσωπικής του θέλησης
- Εάν ο θεραπευτής εισχωρεί στην προσωπικότητα του ασθενή, χωρίς αυτό να είναι απαραίτητο σύμφωνα με τους στόχους θεραπείας (παραβίαση θεραπευτικών στόχων, παντοδυναμία θεραπευτή)
- Εάν χρησιμοποιηθούν από το θεραπευτή τα ειδικά χαρακτηριστικά, οι δυνατότητες ή οι υπηρεσίες ενός ασθενή

(8) Πιθανά αδικήματα ενάντια στην αποδοτικότητα και την οικονομία

- Εάν δεν επιδιώκεται, μια συνεργασία (θεραπεία) που να λαμβάνει υπόψη τις οικονομικές δυνατότητες του θεραπευόμενου με τη χρησιμοποίηση θεραπειάς ή ικανών μεθόδων που θα έχουν αποδοτικό αποτέλεσμα και δεν θα επιβαρύνουν τον ασθενή παραπάνω απ' ό,τι ο ίδιος μπορεί να αντέξει οικονομικά
- Εάν οι μέθοδοι θεραπείας που χρησιμοποιούνται δεν είναι τόσο αποτελεσματικές όσο άλλες που δε λαμβάνονται υπόψη για τη θεραπεία
- Εάν δε χρησιμοποιούνται μέθοδοι ή οι τεχνικές θεραπείας, παρότι είναι γενικώς αποδεκτό ότι είναι πολύ αποτελεσματικές για ένα περιγεγραμμένο πρόβλημα.

Προτάσεις για την αποφυγή καταστάσεων οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε προβλήματα ή και μηνύσεις έναν ψυχολόγο (Kennedy, Vandehey, Norman & Dierkoff, 2003) -1

- Η παρακολούθηση σεμιναρίων τα οποία αφορούν στην δεοντολογία και την νομοθεσία.
- Η διασφάλιση γραπτής συγκατάθεσης για θεραπεία από τον πελάτη, στην οποία να αναφέρεται το είδος της συνεργασίας, το κόστος, ζητήματα εχεμύθειας και απορρήτου, τερματισμού της θεραπείας, λήψης μέτρων σε περίπτωση τάσης για αυτοκτονία, τηλέφωνα ανάγκης και το θεραπευτικό πλάνο.
- Η εξασφάλιση σε κάθε κλινική συνέντευξη πληροφοριών σχετικά με τάσεις αυτοκτονίας -τωρινές ή παρελθούσες. Ακόμα και αν το αίτημα του πελάτη δεν υπονοεί τάση για αυτοκτονία, η διερεύνηση αυτού του ζητήματος είναι σημαντική καθώς θα βοηθήσει τον κλινικό να λάβει την κατάλληλη θεραπευτική απόφαση και επιπλέον θα του δώσει και πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο ο πελάτης έχει μάθει να αντιμετωπίζει τα προβλήματά του.

Προτάσεις για την αποφυγή καταστάσεων οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε προβλήματα ή και μηνύσεις έναν ψυχολόγο (Kennedy, Vandehey, Norman & Dierkoff, 2003) -2

- Η διατήρηση φακέλων οι οποίοι περιλαμβάνουν λεπτομερείς πληροφορίες για την θεραπεία (όπως την διάγνωση, την πρόβλεψη, τον θεραπευτικό σχεδιασμό, το τι έχει ειπωθεί στις συνεδρίες) ώστε σε περίπτωση αγωγής, να είναι δυνατή η αξιολόγηση των υπηρεσιών που πρόσφερε ο ψυχολόγος.
- Η συνεχής αναφορά στις σημειώσεις που έχει κρατήσει ο ψυχολόγος από τις προηγούμενες συνεδρίες συντελεί σημαντικά στην βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών προς τον πελάτη και επομένως η αποφυγή παραλείψεων ή λαθών.
- Η αναζήτηση του πελάτη όταν αυτός δεν έχει εμφανιστεί σε ένα ραντεβού και δεν έχει ενημερώσει κρίνεται σημαντική πρακτική για έναν ψυχολόγο. η αναζήτηση αυτή μπορεί να γίνει είτε μέσω τηλεφώνου είτε μέσω γράμματος. Ωστόσο ο ψυχολόγος θα πρέπει να έχει φροντίσει να ξεκαθαρίσει ζητήματα όπως τι θα κάνει σε περίπτωση που π.χ. σηκώσει το τηλέφωνο ένας συγγενείς του πελάτη του.

Προτάσεις για την αποφυγή καταστάσεων οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε προβλήματα ή και μηνύσεις έναν ψυχολόγο (Kennedy, Vandehey, Norman & Dierkoff, 2003) -3

- Η τεκμηρίωση όσον αφορά τους λόγους που ένας πελάτης διακόπτει την θεραπεία ή που παραπέμπεται σε έναν άλλο ειδικό θα πρέπει να βρίσκονται μέσα στον φάκελο του πελάτη. Ο ψυχολόγος θα πρέπει να έχει φροντίσει να εξηγήσει τους λόγους διακοπής μία θεραπείας και όταν χρειάζεται να έχει κάνει τις κατάλληλες παραπομπές.
- Η αποφυγή διπλών σχέσεων. Οι διπλές σχέσεις μπορεί να γίνουν επικίνδυνες και σαφώς διαταρράσσουν τη θεραπευτική σχέση και συνεργασία
- Η αναζήτηση εποπτείας όταν ο ψυχολόγος έχει να αντιμετωπίσει έναν δύσκολο πελάτη (π.χ. αυτοκτονικό) κρίνεται σημαντική και πολλές φορές απαραίτητη. Ο ψυχολόγος επίσης σε τέτοιες περιπτώσεις θα πρέπει να κρατά τις ημερομηνίες και γραπτές σημειώσεις σχετικά με την συμβουλευτική που έλαβε.

Πώς μπορούν οι ψυχοθεραπευτές να αποφύγουν την παραβίαση δεοντολογίας και να διαχειριστούν δεοντολογικά ζητήματα όταν αυτά προκύπτουν

Reid (1999). *A clinician's guide to Legal Issues in Psychotherapy or Proceed with Caution*

- Έχοντας καλή εκπαίδευση και πιστοποίηση
- Γνωρίζοντας τις επαγγελματικές και συναισθηματικές τους αδυναμίες και τότε αυτές δοκιμάζονται
- Κατανοώντας τις αρχές δεοντολογίας
- Συνεχίζοντας την εκπαίδευση, την εποπτεία και την αναζήτηση συμβουλών
- Γνωρίζοντας τις παραμέτρους της συνεργασίας με άλλους ειδικούς
- Παρέχοντας στους θεραπευόμενους την κατάλληλη θεραπεία
- Παρέχοντας τον κατάλληλο χρόνο
- Κρατώντας τις αναγκαίες σημειώσεις
- Γνωρίζοντας πώς θα διαμορφώσει τη σχέση του με την οικογένεια του θεραπευόμενου
- Απέχοντας από το επάγγελμα όταν αντιμετωπίζει προσωπικά προβλήματα.

Το γνωσιακό/συμπεριφοριστικό μοντέλο και η τήρηση του κώδικα δεοντολογίας- Οδηγός του Royal College of Psychiatrists (2002) -1

Η συγκατάθεση για Γ/Σ ψυχοθεραπεία:

- Απαραίτητη στην αρχή και σε όλη τη διάρκεια της θεραπείας
- Συνεργατικός εμπειρισμός: Ο θεραπευτής και ο θεραπευόμενος συμφωνούν ως προς τους στόχους της θεραπείας και τους τρόπους επίτευξής τους
- Σε περίπτωση θεμελιώδους αλλαγής του θεραπευτικού πλάνου, απαιτείται εκ νέου συγκατάθεση

Έπαρκής εκπαίδευση θεραπευτή & συνεχής ενημέρωση

Εφαρμογή τεχνικών κατόπιν συμφωνίας με τον πελάτη

Εφαρμογή τεχνικών με ανθρωπιά και ευελιξία. Η θεραπεία να είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες, τις αντιλήψεις και τις αξίες του θεραπευόμενου

Για την παρουσίαση πέρα από την βιβλιογραφία που αναφέρεται, θεωρώ σημαντικό να παραπέμψω στο εξαιρετικό σύγγραμμα και μοναδικό στην ελληνική βιβλιογραφία της Τάνιας Αναγνωστοπούλου: Βασικές Αρχές Δεοντολογίας στην Ψυχοθεραπεία. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ινστιτούτου Ψυχολογίας και Υγείας.

